

มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับการทำแท้ง Appropriate Legal Measures for Abortion

วิภาพร เนติจิโรชิตี*

สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

*e-mail: april689689@gmail.com

Wipaporn Natigirachord

Criminal Law, Dhurakij Pundit University

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ของการทำแท้งของประเทศไทย ซึ่งเป็นการศึกษาโดยการรวบรวม และทบทวนข้อมูล ที่เป็นเอกสารทางวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า (1) ปัญหาการทำแท้งมีปัญหาดันตมาจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ปัญหาค่านิยมในเรื่องมาตรฐานทางเพศระหว่างหญิงชายซึ่งไม่เท่าเทียมกัน ปัญหาทัศนคติของสังคมต่อการตั้งครรภ์นอกสมรส การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบการเจริญพันธุ์และการคุมกำเนิด ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนสมรส ปัญหาการตั้งครรภ์เนื่องจากถูกหลอกลวงหรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาสุขภาพของมารดาและความผิดปกติของทารกในครรภ์ หรือปัญหาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และ (2) เมื่อหญิงตกอยู่ในสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ สิ่งแรกที่หญิงเหล่านี้นึกถึงไม่ใช่การทำแท้ง แต่สิ่งที่หญิงเหล่านี้ต้องการเป็นอันดับแรก คือ การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น การฝากครรภ์ ที่พักชั่วคราวระหว่างการตั้งครรภ์และพักฟื้นหลังคลอด และความช่วยเหลือในการดูแลเด็ก อันดับรองลงมา ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านความรู้ที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความช่วยเหลือด้านการวางแผนการดำเนินชีวิต การได้รับการปฏิบัติจากสังคมอย่างเป็นธรรม และความช่วยเหลือในการจัดการเกี่ยวกับเด็ก เช่น ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็ก ทุนการศึกษาสำหรับเด็ก สถานที่เลี้ยงดูเด็กชั่วคราว สถานที่รับเลี้ยงเด็กในเวลากลางวัน หรือ การยกเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม ดังนั้นแม้ว่าจะมีกฎหมายอนุญาตให้หญิงทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ก็ยังไม่เลือกวิธีการทำแท้งเป็นการแก้ปัญหา หากรัฐได้ให้ความช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ จนทำหญิงเหล่านั้นมั่นใจได้ว่าหากตนเองตั้งครรภ์จนครบกำหนดและคลอดทารกออกมา หญิงและทารกที่จะคลอดออกมาจะสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และมีศักดิ์ศรี ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหาลักษณะทำแท้งเถื่อน โดยใช้มาตรการทางกฎหมายที่ยึดหลักของการให้คำปรึกษา บนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน และมีทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่การทำแท้งให้แก่หญิงตั้งครรภ์ซึ่งต้องการทำแท้ง เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจก่อนการทำแท้ง ซึ่งจะช่วยให้หญิงซึ่งตกอยู่ในภาวะตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ได้ตัดสินใจบนทางเลือกที่เกิดประโยชน์สูงสุดกับตนเอง โดยอิสระ ปราศจากการครอบงำจากรัฐหรือสังคม โดยสังคมจะมีมาตรการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ที่ตัดสินใจคลอดทารกในครรภ์ และเลี้ยงดูบุตรได้รับความช่วยเหลือตามสมควร และสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ และเพื่อส่งเสริมให้เด็กที่คลอดออกมาได้มีโอกาสพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามวัย และตามความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคน

คำสำคัญ: การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การยุติการตั้งครรภ์ การทำแท้ง กฎหมายทำแท้ง

Abstract

This study has the objective to find out the optimal legal measures that conform to the abortion circumstance in Thailand through the collection and review of secondary data, literatures, academic documents and articles, as well as related researches.

The study results revealed that (1) the problem of abortion arose from unwanted pregnancy which caused by inequality in sexual values among men and women, social attitude towards unmarried pregnancy, lack of comprehensiveness in reproductive systems and birth control, pre-marital pregnancy, forced pregnancy from sexual assault, maternal health problem and fetal abnormality, as well as socio-economics problem, and (2) when women experiencing unwanted pregnancy, abortion is not their first option but what they seek most is health care services such as prenatal care, temporary shelter, postpartum care, and child rearing. Second-most important is pregnancy counseling through educating, legal issue, family planning, social acceptance, and child support such as financial, educational funding, temporary day care service, as well as adoption consideration. Despite legal abortion, women experiencing unintended pregnancy will not choose to undergo such process if their support is guaranteed and assured that once a child is delivered, both mother and baby gain social acceptance and dignity is maintained.

Thus, the researcher has provided recommendation in developing a guidance to prevent illegal abortion through forming a legal measures concerning lawful counseling by qualified professionals to guaranteed that women have access to accurate information so that the mother can make well-informed decisions about their unwanted pregnancies without receiving overwhelming negative effect and social judgment but the society itself will help establish an remedial measures on abortion issues to ensure women experiencing unintended pregnancies receive appropriate aid to deliver and raise their children to progress with their lives and providing child support allowing them to develop and grow gracefully.

Keywords: Unwanted Pregnancy, Termination of Pregnancy, Abortion, Abortion Law

บทนำ

การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Abortion) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของทุกประเทศทั่วโลก เพราะเป็นปัญหาที่ซับซ้อน เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสุขภาพอนามัยการเจริญพันธุ์ สุขภาพจิต ศาสนา จริยธรรม สังคม เศรษฐกิจ และกฎหมาย (Wiruttamasen, 2006) นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุสำคัญของการป่วย พิการ และการเสียชีวิตของหญิงตั้งครรภ์ องค์การอนามัยโลกได้เปิดเผยข้อมูลข้อมูลการทำแท้งว่าทั่วโลกมีสตรีที่ประสบปัญหาการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยประมาณปีละ 20 ล้านคน และเสียชีวิตจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยถึงปีละ 70,000 ถึง 80,000 คน ในจำนวนนี้ร้อยละ 95 เกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา รวมทั้งประเทศไทยด้วย (Chaturachinda, 2015)

ปัจจุบันสภาพการทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งของทุกประเทศ มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะแต่เดิมหลายประเทศกำหนดให้การทำแท้งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทุกกรณี และแม้ในบางประเทศจะอนุญาต

ให้มีการทำแท้งได้ก็ตาม แต่ก็กำหนดเงื่อนไขในการทำแท้งไว้อย่างเคร่งครัด แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปทำให้ทัศนคติของสมาชิกในสังคม เกี่ยวกับการทำแท้งเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการยอมรับการทำแท้งมากขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ ระบบการเมือง และความก้าวหน้าทางการแพทย์

กฎหมายทำแท้งของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ^{***}

***

การจัดประเภทของกฎหมายทำแท้ง ขึ้นอยู่กับมูลเหตุในการอนุญาตให้ทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้แบ่งเหตุผลที่กฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งได้ ออกเป็น 7 กรณี คือ

1. เพื่อคุ้มครองชีวิตมารดา (To Save The Life of The Woman)
2. เพื่อคุ้มครองสุขภาพทางกายของมารดา (To Preserve Physical Health)
3. เพื่อคุ้มครองสุขภาพจิตของมารดา (To Preserve Mental Health)

1. กฎหมายที่ห้ามทำแท้งโดยเด็ดขาด คือ กฎหมายจะห้ามทำแท้งทุกกรณี เพราะเห็นว่าการทำแท้งเป็นการทำลายชีวิต เป็นบาป เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นการกระทำที่โหดร้าย ฝ่าฝืนจริยธรรม และเป็นการฆาตกรรม และเห็นว่าหากอนุญาตให้มีการทำแท้งได้ อาจทำให้การมั่วสุมทางเพศมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง

2. กฎหมายที่อนุญาตให้ทำแท้งแบบมีเงื่อนไข ประเทศที่ใช้กฎหมายทำแท้งแบบนี้ จะไม่คัดค้านการทำแท้งทุกกรณี และไม่เห็นด้วยกับการทำแท้งทุกกรณี เพราะมีแนวคิดว่ารัฐควรอนุญาตให้มีการทำแท้งได้ หากตัวอ่อนในครรภ์ยังไม่มีชีวิต และเห็นว่าการทำแท้งอาจเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิดก็ได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่จำเป็น อันนำไปสู่การตัดสินใจทำแท้ง กฎหมายทำแท้งที่อนุญาตให้ทำแท้งได้โดยมีเงื่อนไข แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 2.1) อนุญาตให้ทำแท้งแบบมีเงื่อนไขอย่างเคร่งครัด คือ อนุญาตให้ทำแท้งเฉพาะเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองชีวิต สุขภาพทางกายและสุขภาพจิตของมารดา การตั้งครรภ์ที่เกิดจากการข่มขืนและการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องร่วมสายโลหิต หรือ เงื่อนไขเกี่ยวกับสุขภาพกายและจิตของทารกในครรภ์ และ 2.2) อนุญาตให้ทำแท้งได้โดยมีเงื่อนไขที่ไม่เคร่งครัด คือ นอกจากจะอนุญาตให้ทำแท้งด้วยเงื่อนไขดังกล่าวมาแล้ว ยังอนุญาตให้ทำแท้งด้วยเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย

3. กฎหมายที่อนุญาตให้ทำแท้งตามคำร้องขอของหญิงตั้งครรภ์ คือ อนุญาตให้หญิงทำแท้งได้ทุกเงื่อนไข เพราะมีแนวคิดว่าการทำแท้งไม่ใช่การกระทำที่ผิด ศีลธรรม ไม่ใช่การฆาตกรรม และในบางกรณีการทำแท้ง ยังเป็นสิ่งที่ควรทำ หากมีความจำเป็น

การใช้กฎหมายทำแท้งแต่ละประเภท จะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ และปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำแท้งแตกต่างกันไป กล่าวคือ ประเทศที่ใช้กฎหมายห้ามการทำแท้งเด็ดขาดจะประสบปัญหาในเรื่องการทำแท้งเถื่อน และปัญหาหญิงได้รับอันตรายและเสียชีวิต จากภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งเถื่อนสูงมาก เพราะการที่กฎหมายกำหนดให้การทำแท้งเป็นความผิด ไม่ได้ทำให้ความต้องการการทำแท้งของหญิงตั้งครรภ์ลดลงหรือ

หมดไป แต่กลับส่งผลให้หญิงที่ต้องการทำแท้ง ต้องแสวงหาสถานที่ทำแท้งเพื่อแก้ปัญหาของตน แม้ว่า การทำแท้งนั้นจะเป็นการทำแท้งที่ผิดกฎหมายหรือการทำแท้งเถื่อนก็ตาม นอกจากนี้ประเทศเหล่านี้ยังต้องประสบปัญหาในเรื่องการฆ่าหรือทิ้งทารกแรกเกิด เพราะการที่กฎหมายบังคับให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์คลอดทารกนั้นออกมา ทั้ง ๆ ที่หญิงไม่มีความพร้อมหรือไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูทารก ทำให้หญิงเหล่านี้จำเป็นต้องฆ่าหรือนำลูกของตนไปทิ้งไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้

ในขณะที่ประเทศที่ใช้กฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งแบบมีเงื่อนไขเคร่งครัด จะประสบปัญหาเช่นเดียวกับกลุ่มประเทศที่ห้ามการทำแท้งเด็ดขาด คือ มีปัญหาการลักลอบทำแท้งเถื่อน ปัญหาหญิงเสียชีวิตและได้รับอันตรายจากภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งเถื่อน และปัญหาเรื่องการทิ้งหรือฆ่าทารกแรกเกิดสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากมูลเหตุที่ทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ต้องตัดสินใจทำแท้งมีหลายสาเหตุ เช่น มูลเหตุทางด้านกายภาพ ด้านกฎหมายอาญาด้านการคุ้มครองชาติพันธุ์ และด้านสังคมและเศรษฐกิจ แต่กฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งได้เฉพาะมูลเหตุทางการแพทย์ และมูลเหตุทางด้านกฎหมายอาญา เท่านั้น ทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เนื่องจากสาเหตุอื่น จำต้องหาทางออกให้กับตัวเอง ด้วยการทำแท้งเถื่อน

ส่วนกลุ่มประเทศที่อนุญาตให้ทำแท้งโดยมีเงื่อนไขไม่เคร่งครัด และอนุญาตให้ทำแท้งตามคำร้องขอ จะมีปัญหาในเรื่องการลักลอบทำแท้งเถื่อนและปัญหาหญิงได้รับอันตรายหรือเสียชีวิตจากภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งอยู่ในอัตราที่ต่ำมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากกฎหมายทำแท้งของประเทศเหล่านี้เป็นกฎหมายที่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้ครอบคลุมทุกปัญหาหรือทุกคน และเมื่อการทำแท้งเป็นสิ่งที่ทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ทำให้การทำแท้งเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมและตรวจสอบได้ ส่งผลให้การทำแท้งในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายทำแท้งแบบนี้มีมาตรฐานทางการแพทย์ และมีความปลอดภัยสูง นอกจากนี้กลุ่มประเทศเหล่านี้ยังมีแนวคิดว่าการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ไม่ได้มีแค่การทำแท้งแต่เพียงอย่างเดียว และเห็นว่ามารดาและบุตรนอกสมรสเป็นประชากรผู้อ่อนแอ และเป็นบุคคลที่สมควรที่จะได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองจากสังคม ดังนั้นประเทศเหล่านี้จะใช้ระบบสวัสดิการครอบครัวและเด็ก ควบคู่ไปกับกฎหมายที่อนุญาตให้ทำแท้งได้โดยเสรี คือ รัฐจะให้ความช่วยเหลือแก่หญิงตั้งครรภ์และบุตร ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ่ายเงินค่าเลี้ยงดูบุตร

4. การตั้งครรภ์ที่เกิดจากการข่มขืน และการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องร่วมสายโลหิต (Rape or Incest)

5. ป้องกันการด้อยค่าของทารก (Foetal Impairment)

6. เหตุผลทางเศรษฐกิจ และสังคม (Economic or Social Reasons)

7. เมื่อมีคำร้องขอของหญิงตั้งครรภ์ (Available on Request)

เงินสงเคราะห์บุตร เงินสงเคราะห์ที่อยู่อาศัย เงินประโยชน์ทดแทน การลดหย่อนภาษี การอนุญาตให้ลาหยุดงานเพื่อไปทำหน้าที่เลี้ยงบุตร โดยได้รับค่าจ้างเต็มจำนวน การให้บริการดูแลเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่หญิงซึ่งกำลังประสบปัญหา โดยรับด่วน ทันต่อเหตุการณ์ และด้วยความเห็นอกเห็นใจ ทั้งนี้เพื่อให้หญิงที่กำลังประสบปัญหา สามารถใช้วิจารณ์ญาณในการเข้าถึงปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหาที่ตนกำลังเผชิญอยู่ โดยอาศัยความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม และเพื่อปกป้องพิทักษ์สิทธิ และส่งเสริมให้เด็กที่คลอดออกมาได้มีโอกาสพัฒนา ในด้านต่าง ๆ ตามวัย และตามความสามารถ เฉพาะตัวของแต่ละคน ในบางประเทศมารดานอกสมรส มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเพื่อการยังชีพ ที่อยู่อาศัยระหว่างที่ตั้งครรภ์จนถึงคลอด บริการทางการแพทย์ บริการให้คำปรึกษาและให้ความรู้ทางเพศศึกษาและการคุมกำเนิด จากรัฐ ดังนั้นมารดาที่ตัดสินใจจะเลี้ยงบุตรจะได้รับความช่วยเหลือตามสมควร และในกรณีที่มีการตัดสินใจไม่เลี้ยงบุตร จะมีบริการจัดหาบิดา มารดา บุญธรรมให้ ซึ่งนโยบายเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจที่จะทำแท้งของหญิงตั้งครรภ์เป็นอย่างมาก (Tummarak, 1980)

แม้ว่าประเทศในกลุ่มที่ใช้กฎหมายทำแท้งแบบมีเงื่อนไขแบบไม่เคร่งครัด และแบบอนุญาตให้ทำแท้งเมื่อมีคำร้องขอ จะมีการอนุญาตให้ทำแท้งได้เกือบทุกมูลเหตุของการทำแท้งก็ตาม แต่การทำแท้งไม่ได้เป็นสิ่งที่กระทำได้ง่าย ๆ เพราะการทำแท้งจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่แต่ละประเทศกำหนดไว้ ซึ่งเงื่อนไขประกอบการทำแท้งที่ประเทศต่าง ๆ นิยมใช้ ได้แก่ การกำหนดอายุครรภ์ที่สามารถทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการทำแท้งที่อายุครรภ์มาก มีความเสี่ยงที่หญิงจะได้รับอันตรายจากการทำแท้ง การกำหนดสถานที่ทำแท้งไว้ว่าจะต้องกระทำในโรงพยาบาลของรัฐ หรือโรงพยาบาลที่ได้รับอนุญาตให้ทำแท้งได้ เพราะการทำแท้งในโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลที่ได้รับอนุญาตให้ทำแท้งได้ เป็นการทำแท้งกับบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญ และ เป็นการทำแท้งในสถานที่ที่มีอุปกรณ์ หรือเครื่องมือทางการแพทย์ที่ครบถ้วน ทันสมัย สะอาด และปลอดภัย ซึ่งจะทำให้หญิงผู้มารับบริการได้รับความปลอดภัยมากกว่าการทำแท้งในสถานที่อื่น การขออนุญาตทำแท้งจากคณะกรรมการตรวจสอบการทำแท้ง ส่วนใหญ่การร้องขออนุญาตทำแท้งเป็นเงื่อนไขสำหรับการทำแท้งที่อยู่ในช่วงอายุครรภ์มาก เพราะมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งสูง การแจ้งความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการทำแท้ง และ

ทางเลือกอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การทำแท้งให้แก่หญิงซึ่งจะทำแท้งทราบ และ การพบแพทย์ครั้งสุดท้ายก่อนการทำแท้ง เมื่อทำครบขั้นตอนดังกล่าวแล้ว หญิงจึงจะสามารถทำแท้งได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และก่อนที่จะมีการทำแท้ง หญิงซึ่งจะทำแท้งจะต้องพบแพทย์อีกครั้ง เพื่อตรวจร่างกายเป็นครั้งสุดท้าย และเพื่อให้แพทย์อธิบายถึงขั้นตอน และวิธีการที่จะใช้ในการทำแท้ง และเมื่อการทำแท้งเสร็จสิ้น หญิงจะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ และจะต้องกลับไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายอีกครั้งภายใน 1-2 สัปดาห์ ว่ามีภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งหรือไม่ ดังนั้นในประเทศที่อนุญาตทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หลังจากที่หญิงตั้งครรภ์ตัดสินใจที่จะทำแท้ง กฎหมายจะกำหนดให้หญิงจะต้องเข้ารับการให้คำปรึกษาก่อน เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการทำแท้ง ตั้งแต่กระบวนการในการทำแท้ง เช่น จะทำแท้งอย่างไร เจ็บมากน้อยแค่ไหน ต้องใช้ยาอะไร และจะเกิดภาวะแทรกซ้อนอะไรได้บ้าง ทั้งนี้เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ซึ่งมีความประสงค์จะทำแท้ง ได้ไตร่ตรอง หรือ ใคร่ครวญให้รอบคอบ เพื่อที่จะไม่ได้เสียใจในภายหลัง และเมื่อผ่านกระบวนการทำแท้งเสร็จแล้ว จะต้องได้รับคำปรึกษาอีกครั้ง ซึ่งจะรวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง เพื่อให้เป็นหลักประกันว่าหญิงซึ่งผ่านการทำแท้งไปแล้ว จะมีความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด และสามารถเข้าถึงการบริการการคุมกำเนิดได้มากขึ้น อันเป็นการป้องกันการทำแท้งซ้ำ อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศที่การทำแท้งเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย จะใช้การทำแท้งเป็นมาตรการสุดท้าย ในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เพราะกลุ่มประเทศเหล่านี้จะให้ความสำคัญกับการป้องกัน หรือ การควบคุมจำนวนการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นให้น้อยที่สุด โดยใช้มาตรการในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา และการคุมกำเนิด

ปัญหาการลักลอบทำแท้งเถื่อนของประเทศไทยมีปัญหาดันตอมจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ และการที่การตั้งครรภ์ของหญิงจะกลายเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และ นำไปสู่การทำแท้ง เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น สาเหตุทางสังคม ที่เกี่ยวกับค่านิยมและบรรทัดฐานที่ไม่ยอมรับการตั้งครรภ์นอกสมรส (Phochanapun, 1996) สาเหตุทางเศรษฐกิจ สาเหตุเกี่ยวกับความจำเป็นส่วนตัว สาเหตุทางด้านสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์ สาเหตุทางด้านความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือความล้มเหลวในการคุมกำเนิด เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ปัญหาการลักลอบทำแท้งเถื่อน จึงไม่ได้เป็นเพียงปัญหาความบกพร่องทางศีลธรรมแต่เพียงอย่างเดียว

แต่ปัญหาการตั้งครุฑไม่พึงประสงค์และปัญหาการลักลอบทำแท้งเถื่อนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของสังคมในการปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ความรู้ประสิทธิภาพในการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่ประชากร และการไม่สามารถให้บริการเรื่องการควบคุมการตั้งครุฑหรือการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง (Havanon (1995) อ้างใน Archavanitkul, 2011) เมื่อหญิงตกอยู่ในภาวะครุฑไม่พึงประสงค์ หญิงตั้งครุฑจะคิดไตร่ตรองว่า ถ้าตัดสินใจรักษาครุฑไว้ ตัวเองจะต้องเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง และนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะตั้งครุฑต่อไปหรือจะยุติการตั้งครุฑ ซึ่งในการตัดสินใจนี้หญิงจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่างการทำแท้ง ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยแก้หรือยุติปัญหา กับแรงกดดันเกี่ยวกับความรู้สึกทางศีลธรรม ความยุ่งยากในการหาสถานบริการ การกลัวความเจ็บปวด และอันตรายที่เกิดจากการทำแท้ง และผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากการทำแท้งทั้งในด้านสุขภาพและการดำเนินชีวิตจากคนรอบข้าง โดยหญิงตั้งครุฑไม่พึงประสงค์จะประเมินสถานการณ์จากพื้นฐานของสภาพความเป็นจริง มากกว่าการประเมินโดยพื้นฐานทางอุดมการณ์ หรือศีลธรรม (Havanon, 1995)

จากการศึกษาและงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าเมื่อหญิงตกอยู่ในภาวะตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ สิ่งที่หญิงต้องการไม่ใช่การทำแท้ง แต่สิ่งแรกที่หญิงเหล่านี้ต้องการ คือ การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้หญิงตั้งครุฑไม่พึงประสงค์มั่นใจได้ว่าทารกที่จะคลอดออกมานั้นจะได้รับการเลี้ยงดูและมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม (Tummarak, 1995) ซึ่งความช่วยเหลือที่หญิงตั้งครุฑต้องการ ได้แก่ ที่พักชั่วคราวระหว่างการตั้งครุฑ การคลอด และหลังคลอด การดูแลจากแพทย์ระหว่างการตั้งครุฑ การคลอด และหลังคลอด ความรู้เกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมาย ความรู้เรื่องเพศศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวก่อนและหลังการคลอด การคุมกำเนิด การเลี้ยงดูเด็ก คำแนะนำเกี่ยวกับบริการการช่วยเหลือต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม และ บริการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือ ทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงดูตนเอง และเพื่อสวัสดิภาพของตนเองและบุตร (Tummarak, 1980)

กฎหมายทำแท้งของประเทศไทย เป็นกฎหมายที่อนุญาตให้ทำแท้งแบบมีเงื่อนไขอย่างเคร่งครัด คือ อนุญาตให้มีการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายใน 2 กรณี คือ กรณีที่จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงตั้งครุฑ และ กรณีที่หญิงตั้งครุฑเนื่องจากการกระทำ ความผิดอาญาเกี่ยวกับเพศ และไม่มีบริการทางสังคมใด ๆ

ให้ความช่วยเหลือหญิงตั้งครุฑไม่พึงประสงค์เลย ส่งผลให้กฎหมายทำแท้งของประเทศไทย เป็นกฎหมายที่นอกจากจะไม่สามารถยับยั้งความต้องการทำแท้งของหญิงตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ได้แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสังคมไทยดังนี้

1. ทำให้อัตราการทำแท้งเถื่อนมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เพราะการที่กฎหมายห้ามการทำแท้ง ไม่ได้ทำให้ความต้องการทำแท้งของหญิงตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ลดลง ในทางตรงกันข้ามเมื่อความต้องการทำแท้งมีมากขึ้น แต่ไม่สามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หญิงตั้งครุฑเหล่านี้จะแสวงหาการทำแท้ง เพื่อแก้ปัญหาให้กับตนเอง โดยการทำแท้งเถื่อน

2. ทำให้อัตราการเสียชีวิต หรือได้รับอันตราย จากภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งเถื่อนสูงขึ้น เพราะการทำแท้งเถื่อน เป็นการทำแท้งที่ไม่ได้มาตรฐานในเรื่องความปลอดภัย ปราศจากการให้คำแนะนำหรือการให้คำปรึกษา ผู้ทำแท้งไม่มีโอกาสได้รับทราบข้อมูลที่ควรทราบก่อน และหลังการทำแท้ง เนื่องจากเมื่อการทำแท้งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายผู้ทำแท้งไม่มีโอกาสที่จะเรียกร้องว่าต้องการสิ่งเหล่านี้ได้

3. ทำให้เกิดการฆ่าหรือทิ้งทารกแรกคลอด เพราะการที่กฎหมายกำหนดให้การทำแท้งเป็นความผิดอาญา โดยไม่มีมาตรการช่วยเหลือใด ๆ ทำให้หญิงเหล่านี้ไม่สามารถทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และต้องทนอึดอัดจนคลอด แต่เมื่อคลอดออกมาแล้ว ไม่มีศักยภาพที่จะเลี้ยงดูเด็กได้ หญิงเหล่านี้จึงต้องตัดสินใจฆ่าหรือนำลูกของตนไปทิ้งตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ตนสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้

4. ก่อให้เกิดอาชญากรรมใหม่ ๆ ขึ้นในสังคม เช่น การหลอกลวงขายยาทำแท้ง การค้าอวัยวะมนุษย์ การขโมยซากทารก และการค้าซากทารกที่ตายแล้ว เป็นต้น

เพื่อที่จะบรรเทาหรือลดปัญหาการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย ทุกภาคส่วนในสังคมไม่ว่าจะเป็นนักสังคมสงเคราะห์ นักอาชญาวิทยา แพทย์ นักวิชาการ นักกฎหมายองค์กรต่าง ๆ และ ประชาชนทั่วไป ได้มีความพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุงกฎหมายทำแท้งมาเป็นระยะเวลายาวนาน คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 (Panankornsub, 2007) แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากประชาชน ทำให้การแก้ไขกฎหมายทำแท้งไม่เคยประสบความสำเร็จเลย เนื่องจากการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ประกอบกับกฎหมายห้ามทำแท้งเป็นกฎหมายที่มีความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกในเชิงศีลธรรมของสมาชิกในสังคม ส่งผลให้เกิดกระแสการต่อต้านมากกว่าการสนับสนุน

สรุป

ทางออกหรือการแก้ปัญหาของการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ได้มีแค่การทำแท้งเพียงอย่างเดียว แต่สามารถแก้ไขได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ให้ตรงตามความต้องการของแต่ละคน ซึ่งทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีความมั่นใจว่า เด็กที่คลอดออกมาจะได้รับการเลี้ยงดูและมีคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เหล่านี้เปลี่ยนใจที่จะไม่ทำแท้ง และคลอดทารกนั้นออกมา ดังนั้นการแก้ไขปัญหาการลักลอบทำแท้งเถื่อน จึงสามารถทำได้ 2 ช่วง คือ

1. การป้องกันก่อนเกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งทำได้โดย การให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา และการคุมกำเนิด การให้บริการวางแผนครอบครัว หรือการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ และการสร้างความเข้าใจกับสังคม เกี่ยวกับการยอมรับภาวะตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในสังคมเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

2. การแก้ไขปัญหาหลังการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เพื่อช่วยหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ให้มีทางเลือกที่หลากหลายและเหมาะสม ในการแก้ปัญหา และในการดำเนินชีวิตของตนเองและบุตรที่จะคลอดออกมา ซึ่งจะทำให้หญิงเหล่านี้ได้มีโอกาสใคร่ครวญ และ ไตร่ตรอง อย่างรอบคอบ ก่อนตัดสินใจทำแท้ง และในกรณีที่หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีความจำเป็นต้องทำแท้ง จะได้เข้าถึงบริการทำแท้งที่ปลอดภัย และได้มาตรฐานทางการแพทย์ การแก้ไขปัญหการทำแท้ง หลังจากที่เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์แล้ว สามารถทำได้ 2 วิธี คือ

- 2.1 การใช้มาตรการทางสังคม โดยใช้แนวคิดที่ว่าหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และเด็กในครรภ์ เป็นประชากรผู้อ่อนแอ สมควรที่จะได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองจากสังคม ซึ่งความช่วยเหลือที่จะให้แก่หญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ ความช่วยเหลือทางการเงิน (เช่น เงินประโยชน์ทดแทนสำหรับแม่เลี้ยงเดี่ยว เงินสงเคราะห์บุตร เงินทดแทนการดูแลเด็ก) ทางด้านการทำงาน (เช่น บริการการจัดหางานสำหรับแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ หรือไม่มีงานทำ จนทำให้ต้องตัดสินใจทำแท้ง การส่งเสริมให้หญิงซึ่งมีบุตรสามารถเข้าถึงการจ้างงานได้ง่าย) ทางด้านการดูแลเด็ก (เช่น การให้บริการสถานเลี้ยงเด็กก่อนในรพ. คลินิก ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน หรือสถานศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน) และ ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ (เช่น ที่พักพิงชั่วคราว หรือบ้านพักฉุกเฉินระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอด การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมาย การจัดหา

ครอบครัวอุปถัมภ์ หรือสถานรับฝากลูกชั่วคราว การจัดให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม)

- 2.2 การใช้มาตรการทางกฎหมาย กฎหมายทำแท้งควรเป็นกฎหมายที่อยู่บนปรัชญาที่ว่า “ผู้หญิงซึ่งทำแท้งไม่ใช่อาชญากร” โดยยึดหลักของการให้คำปรึกษาบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน และมีทางเลือกอย่างอื่นที่ไม่ใช่การทำแท้ง ให้แก่หญิงตั้งครรภ์ซึ่งต้องการทำแท้ง เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจก่อนการทำแท้ง ดังนั้นกฎหมายทำแท้งใหม่ควรมีเนื้อหา และรายละเอียดในเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดมูลเหตุในการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ครอบคลุมทุกปัญหาของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และการทำแท้ง อันได้แก่ มูลเหตุทางด้านการแพทย์ ด้านการรักษาชาติพันธุ์ ด้านศีลธรรม และด้านสังคมและเศรษฐกิจ

- 2) กำหนดให้การทำแท้งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากหญิงตั้งครรภ์ เว้นแต่ในกรณีที่หญิงตั้งครรภ์มีสามี หรือเป็นผู้เยาว์ หรือ เป็นผู้ไร้ความสามารถ จะต้องได้รับยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก สามี บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง แล้วแต่กรณีด้วย ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับหญิงตั้งครรภ์ซึ่งมีสามี เป็นผู้เยาว์ หรือเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์เหล่านี้ได้ไตร่ตรองปัญหาอย่างรอบคอบ และถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ตัวหญิงซึ่งตั้งครรภ์ ครอบครัว และเด็กที่จะคลอดออกมา

- 3) กำหนดอายุครรภ์ที่สามารถทำแท้งได้ โดยแบ่งอายุการตั้งครรภ์ออกเป็น 3 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 1 (อายุครรภ์ระหว่าง 1-12 สัปดาห์) ซึ่งเป็นช่วงแรกของการตั้งครรภ์ และเป็นช่วงที่ทารกในครรภ์ยังไม่มีสภาพเป็นทารกสมบูรณ์ และไม่สามารถมีชีวิตอยู่รอดนอกครรภ์มารดาได้ หญิงย่อมมีสิทธิในการที่จะตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของแพทย์ ไตรมาสที่ 2 (อายุครรภ์ระหว่าง 13-24 สัปดาห์) เป็นช่วงที่ทารกใกล้จะอยู่รอดนอกครรภ์มารดาได้ ทำให้หญิงจะใช้สิทธิในการตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์อย่างเต็มที่ไม่ได้ เพราะสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ของทารกในครรภ์ย่อมได้รับการคุ้มครองด้วย เว้นแต่การทำแท้งในระยะดังกล่าวจะได้กระทำด้วยเหตุผลที่เกี่ยวกับความจำเป็นทางสุขภาพของหญิงและสุขภาพของทารกในครรภ์เท่านั้น ส่วนการตั้งครรภ์ในไตรมาสที่ 3 (อายุครรภ์มากกว่า 24 สัปดาห์ขึ้นไป) ซึ่งเป็นช่วงที่ทารกสามารถดำรงชีวิตได้เองนอกครรภ์มารดา ดังนั้นสิทธิในการมีชีวิตอยู่ของทารกจะได้รับการคุ้มครอง กฎหมายจึงจะ

ห้ามการทำแท้งได้ เว้นแต่เป็นการทำแท้งเพื่อรักษาชีวิตของหญิงตั้งครรภ์ การทำแท้งให้แก่หญิงวิกลจริตหรือปัญญาอ่อน การตั้งครรภ์ที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญา หรือการตั้งครรภ์กับบุคคลร่วมสายโลหิต หรือเมื่อมีเหตุผลเชื่อได้ว่าเด็กที่จะคลอดออกมาจะพิการอย่างร้ายแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือจะได้รับความทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยร้ายแรงและไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ เพราะช่วงนี้เป็นช่วงที่แพทย์สามารถตรวจพบความผิดปกติของทารกในครรภ์ได้แน่นอนแล้วว่า ทารกในครรภ์จะสมบูรณ์หรือไม่

4) กำหนดให้หญิงตั้งครรภ์ในไตรมาสที่ 2 และไตรมาสที่ 3 ที่ต้องการทำแท้งจะต้องขออนุญาตทำแท้งต่อคณะกรรมการตรวจสอบการทำแท้ง ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวประกอบไปด้วยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาสุนทรเวชแพทย จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักกฎหมาย และนักให้คำปรึกษาเฉพาะทางซึ่งทำหน้าที่เหมือนนักจิตวิทยา ที่ให้คำปรึกษาในการหาทางออกที่ไม่ใช่การทำแท้ง ให้แก่หญิงที่ต้องการทำแท้ง

5) กำหนดให้มีการแจ้งเรื่องความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการทำแท้ง และทางเลือกอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การทำแท้ง ให้แก่หญิงซึ่งจะทำแท้งทราบ โดยอาจจะกำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบการทำแท้ง แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือที่ปรึกษาเฉพาะทางเป็นผู้แจ้งให้หญิงซึ่งจะทำแท้งทราบ เพื่อให้หญิงใช้ประกอบการพิจารณา ก่อนตัดสินใจทำแท้ง

6) กำหนดสถานที่ทำแท้งว่าการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องกระทำในโรงพยาบาลของรัฐ หรือโรงพยาบาลเอกชน หรือสถานพยาบาลอื่น ที่ได้รับอนุญาตให้ทำแท้งได้เท่านั้น การกำหนดสถานที่ทำแท้งไว้ดังกล่าวจะทำให้รัฐสามารถเข้าไปควบคุม และตรวจสอบคุณภาพ และทักษะของผู้ให้บริการทำแท้ง และมาตรฐานของสถานให้บริการทำแท้งได้ ซึ่งจะเป็นการให้หลักประกันสวัสดิภาพของผู้ทำแท้งได้

7) กำหนดให้หญิงซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำแท้งแล้ว ต้องพบแพทย์เป็นครั้งสุดท้ายก่อนการทำแท้ง เพื่อตรวจร่างกาย และเพื่อทราบถึงขั้นตอน วิธีการ และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการทำแท้ง

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายทำแท้งใหม่ โดยเพิ่มมาตรการช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การขยายมูลเหตุ และการกำหนดเงื่อนไขในการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายดังที่กล่าวมา จะช่วยลดปัญหาการลักลอบทำแท้ง และการสูญเสียจากภาวะแทรกซ้อน จากการทำแท้งเถื่อนลงได้ เพราะจะทำให้หญิงเข้าถึงบริการ

คุมกำเนิดมากขึ้น เพราะเมื่อการทำแท้งเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย จะทำให้รัฐหรือองค์กรต่าง ๆ สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา การวางแผนครอบครัว และการคุมกำเนิด แก่ประชาชนได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่ง เลือกที่จะใช้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์หรือการคุมกำเนิด ซึ่งจะทำให้การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ลดลง และ ส่งผลให้การทำแท้งลดลงไปโดยปริยาย นอกจากนี้การใช้มาตรการใหม่กับการทำแท้ง ยังจะช่วยลดปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่เกิดจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และ การทำแท้ง เช่น ปัญหาการตั้งครรภ์นอกสมรส ปัญหาเด็กขาดรัก ปัญหาเยาวชนเสพยา ปัญหาเด็กเร่ร่อน และ ปัญหาการหลอกลวงขายยาทำแท้ง

References

- Archavanitkul, K. (2011), *Sexuality Transition in Thai Society*. Retrieved March 8, 2015, from <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceVII/Download/2011-Article-03.pdf>. [in Thai]
- Chaturachinda, K. (2015). *Unsafe Abortion: A Major Cause of Maternal Mortality in Thailand*. Retrieved April 25, 2015, from <http://www.womenhealth.or.th/downloads/documentresource/document-21.pdf>. [in Thai]
- Havanon, N. (1995). *Response of Women when Pregnancy is not Desirable and to Terminate the Pregnancy* (Research Report). Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Pananakornsub, W. (2007). *The Debate about Abortion* (Research Report). Extra Curriculum. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]
- Phochanapun, K. (1996). *Acceptance of Adolescents toward Abortion: Case Study in Vocational Students*. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]
- Tummarak, D. (1980). *The Solution for Unmarried Mothers in Fact about Abortion in Thailand*. Bangkok: Thira Printing. [in Thai]

Wiruttamasen, P. (2006). The basis of the regulations on termination of pregnancy for medical: a proposal to resolve the criminal code in case of medical abortion by the law. *Thammasat Law Journal*, 35(3), 411-417. [in Thai]